

S mečem a křížem

Křížové výpravy trvaly s přestávkami necelých dvě stě let a zanechaly za sebou na Blízkém východě spousty zajímavých památek.

Eugène Delacroix: Příchod křížáků do Konstantinopole v roce 1204

Na skalnatém návrší uprostřed borových lesů asi pětadvacet kilometrů od syrského města Lattakia leží trosky křížácké pevnosti Saône. Základ je pravděpodobně ještě fénický z prvního tisíciletí před Kristem, ale hrad byl od té doby mnohokrát přestavován.

Před rokem 1119 patřila pevnost nejvyššímu antiochskému hodnostáři, později hrad přešel do rukou křížáků, kteří ke stavbě připojili masivní donjon neboli hlavní věž. Ovšem za nejpodivuhodnější obranný prvek je právem považován vytesaný skalní příkop spojující Saône se sousedním vrchem. Bohužel ani ten nezabránil, aby hrad roku 1188 dobyl velký muslimský vojevůdce Saladin, po němž od této chvíle nese jméno Qula'at Saladin.

Do dnešních dnů se z kdysi slavné pevnosti dochovaly jen zbytky centrální stavby. I ty však dovedou barvitě vyprávět o snech mužů s křížem na prsou...

Po stopách legend

Když roku 1096 dorazili křížáci do Levanty, měli poměrně snadnou cestu do Jeruzaléma. Islámská říše byla oslabená vnitřními boji a tudíž nejednotná. To umožnilo, aby křížáci podél syrského pobřeží založili křesťanská feudální knížectví s mnoha obrannými hradů. Antiochie, Tripolis, Edessa a Jeruzalémské království se staly bránou do svaté země. Křesťanské státečky neměly však dlouhého trvání, v islámské historii šlo pouze o krátkou epizodu. Pro Evropu mají ovšem výpravy rytířů stále příchut romantiky a nenaplněných nadějí.

Pozůstatky křížáckých hradů a opevnění najde dnešní cestovatel v pěti státech – Turecku, Sýrii, Libanonu, Izraeli a Jordánsku. Zatímco v Jordánsku se nacházejí nejširší křížácká opevnění z dvanáctého století a v Izraeli mnoho zrestaurovaných hradů, nejzajímavější – a velmi dobře dostupné – objekty jsou v Sýrii. A hlavně láká zdejší středověká legenda: hrad Krak des Chevaliers.

Základ pro zkoumání syrských památek poskytuje kniha *Monuments of Syria*, kterou lze pořídit v originálním vydání na internetu (Amazon.com) nebo mnohem levněji (i když pirátskou

Krak des Chevaliers patří k legendám křížáckých tažení

Zbytky sklepení a stáji na hradu Saône

ilustrace: archiv

Muslimský vojevůdce *Saladin* dobyl řadu křížáckých hradů

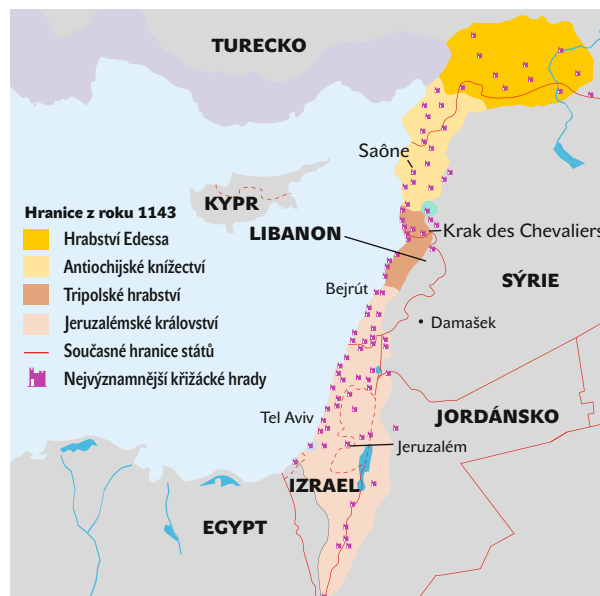

Gotická inspirace se v Krakru nezapře

Křižáci velice rychle našli zalíbení v islámské architektuře

Křižácké hrady

- Prvního úspěchu křižáci dosáhli v roce 1099 dobytím Jeruzaléma. Ale téměř okamžitě se museli začít bránit, což vyústilo ve vznik čtyř křižáckých států a mnoha opevněných hradů. Když roku 1144 Imád al-Dín Zengí znovu dobyl hlavní město křižáckého hrabství Edessa, vyvolalo to v západní Evropě vlnu zděšení. To vyústilo ve druhou křižovou výpravu. Zatímco první křižová výprava byla „anarchistická“ akce ozbrojených poutníků, druhá už byla vysoce organizovaná.

verzi) přímo v Sýrii. Mnoho hradů však může člověka překvapit, protože kniha odráží stav památek v devadesátých letech dvacátého století, který se leckde už změnil – některé hrady byly mezitím dostavěny. Zejména jde o památky významné pro islámskou historii: například hradu Qala'at Marquab (Margat) přibyla celá jedna budova. Ostatně není divu – po vyhnání křižáků hrad sloužil jako muslimské opevnění.

Architektonické principy

U křižáckých hradů měli vědci původně představu, že jejich architektura vycházela z byzantských staveb, kterými se rytíři inspirovali na cestách. První vědecká práce na toto téma naopak tvrdila, že stavby byly inspirované západní Evropou. Ale ani toto není celá pravda. Po příchodu na místo křižáci často zjistili, že vlastní architektonické zkušenosti jsou jim k ničemu a pevnosti podle jejich návrhů muslimové snadno zdolají. A proto se raději obrátili ke spolehlivější, islámské architektuře. Křižácké stavby jsou tak výsledkem celé řady vlivů – podle toho, co bylo v příslušném prostředí nejvhodnější.

V Sýrii jsou nejlépe přístupné tři hrady – Saône neboli Qala'at Saladin, Qala'at Marquab a Krak des Chevaliers. Ani v jenom případě se nedá počítat se snadnou dopravou, pokaždé je třeba si v nejbližším městě pronajmout taxíka, nebo se na místo přepravovat poměrně složitě místní dopravou. Většinou ovšem nebývá problém si v hotelu zajistit taxi na celý den za relativně rozumnou částku (ačkoli s rozvojem turismu jdou ceny nahoru a začínají se účtovat v dolarech).

A jak se tedy na křižové cesty dívat? Záleží, na které straně cestovatel stojí: křesťané obhajují nutnost ochránit svatou zemi a bojovat proti pohanům, muslimové zase hovoří o barbarském vpádu na jejich území. Vědci se dnes přiklánějí na stranu muslimů. Přece jen barbary připomínali spíše boží bojovníci, což dokládá i mnoho historických pramenů. ■